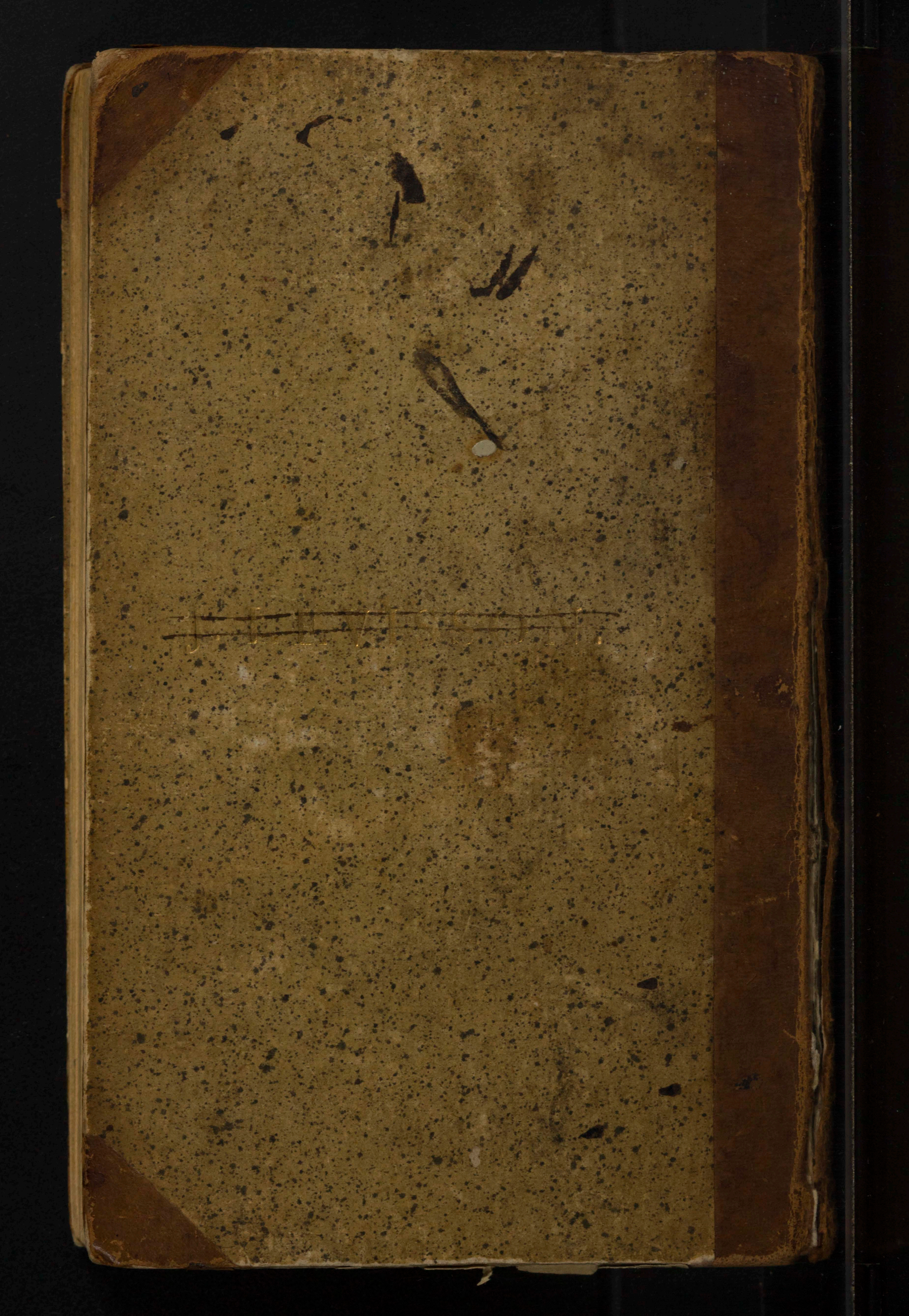
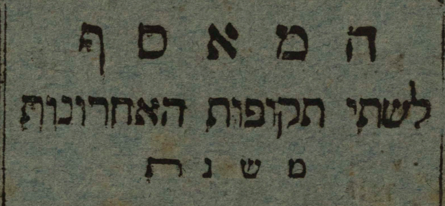

Hamcasef

3:21

המאסף
לשתי תקופות האחרונות
משנת
התקמה

Nebst einer deutschen Zugabe
2½ Bogen.

Königsberg, 1785.
gedruckt bey Daniel Christoph Kanter,
Königl. Preuß. Hofbuchdrucker.

לוח.

הטעות אשר נפלו בדפי המאסף מחדש אדר עד אלול תקמ"ם ועד בכלל.

לחדש אדר.

עמוד	שורה	כתוב	קרא
פג	כד	נחוכים	נכוחים
—	כו	לני	לנו
פד	יב	אביחם	אברהם
נד	לה	אלספיך	אלהיך

ניסן.

עמוד	שורה	כתוב	קרא
צג	א	הכל	הֲכִיל
ק	כח	שמאכטעש	שמאכטעט

אייר.

עמוד	שורה	כתוב	קרא
קטו	יט	מידד	אלדד
קטז	י	מידד	אלדד
—	יא	אלדד	מידד
—	—	אלדד	מידד
—	יד	מידד	אלדד

סיון.

עמוד	שורה	כתוב	קרא
קלב	ו	מים	ימים
קמח	יט	לאשת	לשאת

תמוז.

עמוד	שורה	כתוב	קרא
קמא	יג	יְאַבֵּד	יאבד
—	יד	גַל	עַל
קמט	יוד	לא ינחק	אם לשא ט'
קנד	י	נכחוכות	וככוחות
קס	פו	לכרלנו	לכרלין

אב

המאסף

לחדש ניסן תקמ"ה

א

שירים

א

למשתכח.

אוי לָךְ! כִּי שָׁכוֹחַ תִּשְׁכַּח הכל!

שָׁכַחְתָּ דַעַת קוֹנֶךָ,

שָׁכַחְתָּ טוּב בּוֹרְאֶךָ,

שָׁכַחְתָּ כְּבוֹד הוֹרֶיךָ,

שָׁכַחְתָּ מוּסַר מוֹרֶיךָ,

שָׁכַחְתָּ גְּמוּל שׁוֹלְמֶיךָ,

שָׁכַחְתָּ שַׁלֵּם נֹשֶׁיךָ,

שָׁכַחְתָּ בֵּרוּר מִלֶּיךָ,

תִּשְׁכַּח לְהַשְׂכִּיל,

תִּשְׁכַּח לְהֵטִיב:

בַּעַר! מָתַי תִּשְׁכַּח שְׁכוֹחַ הַכֹּל?—

ב
למתהלל.

יְקָר מַעֲלוֹתֶיךָ כִּי תְסַפֵּר ,
תְּזַכְּרֵם כֻּלָּם , לֹא־תִשְׁכַּח מְאוּמָה :
מֵהוֹד נַפְשְׁךָ כִּי־תְדַבֵּר ,
תִּזְכּוֹר יָשְׁרְךָ וְצִדְקָתֶךָ ,
תִּזְכּוֹר חָכְמָתְךָ וּבִינָתֶךָ ,
תִּזְכּוֹר עַנְוָתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ ,
תִּזְכּוֹר יָפְיְךָ וְתִפְאַרְתֶּךָ :
מֵרוֹב חֵילְךָ כִּי־תְדַבֵּר ,
תִּזְכּוֹר שְׂדֵה אֲחֻזּוֹתֶיךָ ,
תִּזְכּוֹר חֲלִיפוֹת רִקְמוֹתֶיךָ ;
תִּזְכּוֹר כַּסְפְּךָ וְכָל־מִקְנְךָ ,
תִּזְכּוֹר בְּקָרְךָ גַּם צֹאנֶךָ ,
תִּזְכּוֹר כַּרְמְךָ עִם־זֵיתֶיךָ ,
תִּזְכּוֹר עֲבָדֶיךָ וְאַמְהוֹתֶיךָ ,
בְּשֵׁם תִּקְרָאֵם , לֹא־תִשְׁכַּח מְאוּמָה :
אַךְ אֶת־זֶה תִשְׁכַּח וְלֹא תְסַפֵּר ,
כִּי עָצַמְתָּ מְאוֹד — שֶׁקֶר לְדַבֵּר :

ג.

אל איש כילי.

הֶאָנֹכִי אֶתְחַר-בָּךְ ?

צֵא־נָא הַצְלַח, הַפְרֵץ,

הַשֵּׁךְ נֶשֶׁךְ, קְנֵה-עוֹשֶׁר,

קַבֵּץ אָוֶן, אֱסוֹף חָיִל,

שָׁמְרֵהוּ, — כֹּל אֲכָלֵהוּ !

רְדֵה שְׁאוֹלָה וַעֲזָבֵהוּ ·

י — — ל

מכתב עם שיר כתוב לה"רל"ע.

רעי וידידי!

הקרח הנורא הנה עבר, כמה הפקיד עצמותי! כמה הלאיצני אחרי תנור ותבערה, ורוב בשרי חמרמר, ומבועי דמי כאשר יסובו בלכתם נעצרו; כי קפאו בקרבי · גם כל עצי היער אם היו למאכולת אש, וכל אדמת האללא"כד *) אם היתה לשרפה, ותעל השמימה כשלהבת יה, ולא יחם לי אשר הרוח כסערה ישופני · כי אתה אשר בידך תקופת השמים, ומחקרי ארץ וחקות כל המעשים, הפכת עלינו היום לערפל, ולילה תשלג בצלמון · — ועתה הנה היתה עדנה לארץ אחרי בלותה, ותאמר אחדש כנעורי, אוציא צמחי ואעש פריי, ויצא השמש כרב

---

*) Der Torf, eine Art brennbare Erde der man sich in einigen Ländern zum heitzen bedient.

כחו וישלח נצוציו אש לוהט כמראה ברקת אדמדמת, ויראו ראשי ההרים אש יאדימו כתולע וכל מגדל גבוה חמון בגדים לטהר, גם פני השדה השתנה מראיה, ירקרקת היא ונאוה! כי אחרי שכבה על כל ככר זרועה ועל כל עץ נטוע כאשר בין עפאים תקנן, ותענב אליה עיני חכלילי השמש, והנה הנה מנשקות אשה אל אחותה; לכן כל עין רואה הנה נשקפת, ונפש יודעת תתענג, אם תאבקנה מראה השמים ומראה הארץ יחד, ותחתיהן גלה חציר, נראה דשא והשבלים מלאות ברכה. אחי! ראיתי ואשמח! כי שגב לבי בקרבי, ויעל לחשוב מחשבות, לא כאשר יחשובון אתהן נערי הזמן יום יום, כי אם אל השמים נשאתי את עיני, ואחזה חזיונות, ורעיוני מעל יקרות ורבות עברו בקרבי, והיו כליותי כנביאים מתנבאים, כי מצפונות חזיתי. וכאשר עבר הרוח ממני (כי במה יזכה נער כמוני, להיות כמלאכי שחק הקרובים בסוד עליון?) ונשארתי משתומם ומתהלך בעונג נפש.

ד״י

אז אמרתי אני אל לבי, הוי כסילים אל פועל ה׳ יביטו, ואת מעשי ידיו יראו, ואותו לא דרשו ומצותיו לא שמרו! מי אמר ללבנון ויוציא הארזים האדירים המוצלים בושם ריחם לכל אשר נשמה באפו? ומי שם השקמים בשפלה לרוב? ומי הוציא מבועי מים מן ההרים הגדולים, והסלעים הקשים ויורידום בעמקים, והיו נהרות נוטות בין נחלת שדה וכרם, בלכתם תלין דגת כל מחיה ויהי למחמד עינים? ומי צרר בחפניו רוח גדולה אשר תפין הענן הגדול, אשר היה כמו גג נטה ותקרה, עלי חצי הארץ; וידביקה עם מטרות תבל בחוזקה והיה לקרח נורא, והרי כפור יעמדו כמו נד בים הצפוני לארכו ולרחבו דרך ימים רבים? — מי מבלעדיך אל נפלא שם כל אלה לעינינו? אחריש פי — ויהגה לבי — אמנם גם הגות לא אוכל, הנה צבא השמים לא יכלכלו גבורותיך; ואף כי אני צעיר לדעת ובזוי תבונה. — כן אחי! יעצוני כליותי, ואהי כאיש נדהם עומד בעניו תוך מעשי ה׳ בבית המלך, כי לו הארץ ומלואה, ובהיכלו כלו אומר כבוד. ומחשבות כאלה עוברות הנה והנה קרב לבבי ואהי לשלל ביניהם, ותשאני רוח גאוני, קמתי אפי על עמדי ועוד אחת נשאתי את עיני השמים, ראה הרימותי לבבי כאיש מתנשא לאמור: גם אני יצורך אל אדיר גם כל האנשים אשר אתי. — בכבודו שמחתי אף התענגתי

התענגתי בדודאי השדה העומדות נטויות גרון, ובאורות מקטירות תאוה וחיים, ובהדר החבצלת יפה כלבנה, וביופי השושנה שרתי בין כל פרחי השדה והגן, ואעם לי מטעמים כאשר אהבתי. ועתה אחי! עלזו כיום כי הארץ נתן ה' להתענג וחכמה בלב איש להתבונן ולהודות לו ·

יָרְדָה בַּת הַמֶּלֶךְ בָּעֲמָקִים

וַתִּבְכֶּה; עֵינֶיהָ כִּפְנִינִים זָלוּ דְּמָעוֹת:

"הָהּ הָלַךְ דוֹדִי לַמֶּרְחַקִּים!

הִיא אוֹמֶרֶת אֶל לִבָּהּ, רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת:

"הֵן תִּקְוָתִי כָּזְבוּ כַּמָּיִם

"בְּמַר אָמוּת לָמָּה זֶה לִי חַיִּים?"

עוֹדֶנָּה הִיא בוֹכָה מְדַבֶּרֶת,

וְזֶרַע הָאָרֶץ הִשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בַּקָּמָה ·

אַל תִּבְכִּי עוֹד בַּת הַתִּפְאֶרֶת!

בִּמְקוֹם הָאֲבַדּוֹן, הִנֵּה מְקוֹם הַתִּקְוָה שָׁמָּה

פֹּה נִקְצַרְנוּ וּפֹה נִזְרַעְנוּ;

הָיִינוּ, וְאָמַרְנוּ נִגְזָרְנוּ ·

גַּם אַתְּ הַיָּפָה! לְבֵיתֵךְ שׁוּבִי,

הִבְשִׁילָה תִקְוָתֵךְ וְאַל תַּזִּילִי עוֹד דְּמָעוֹת,

הִנֵּה זֶה קוֹל דוֹדֵךְ (הַקְשִׁיבִי!)

בָּא מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת,
וְהוּא מַהֵר כְּגִבּוֹר רָץ לַמַּעֲרָכָה
וּבַת הַמֶּלֶךְ צָהֳלָה וְשִׂמְחָה ·

כִּי כאשר ישמע איש חסר לאם לאמור: גורל העושר והעוני הפילו שנית בשמים " הלא תתחדש תוחלתו בקרבו אולי גם הוא יבורך, ומורא לא יירא, כי מה יעשה לו לרעה, ולא נעשה עמו? היזורו נפכו, והנה הגפן הזאת כפנה שרשיה עליו, ואם ישילו זיתו? ויאמר להם הזית החדלתי את דשני, כן;

בָּא אוֹר יוֹמָם, בָּאוּ מְטַר הַשָּׁמַיִם,
הֶחָמוּ הִשְׁקוּ וַיִּבְעֲלוּ אֶת הָאֲדָמָה,
גַּם הָרָה הִיא (בִּרְכוֹת רֶחֶם וְשָׁדַיִם!)
סִתְרֵי כְחוֹתֶיהָ, הוֹלִידָה שַׁמָּה,
כָּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ,
כָּל אֲשֶׁר כֹּחַ בְּכַפּוֹ,
יָשִׂישׂ וְיִשְׂמַח בְּלִבּוֹ,
אַף כְּבוֹדוֹ יָגִיל בְּקִרְבּוֹ,
יִקְרָא כָּל נֶפֶשׁ נַעֲנָה:
אָמְנָם! כִּי בָא עֵת לְחֶנְנָה!

דברי עבדכם שוקד בטובתכם דוד פרידריכספעלד.

ב

מכתבים ·

קהלת מוסר שער א

האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי

אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כו'

אשובה אראה בתבל אביטה יצורתה · והנה היא בעיני כמו ארמון ובית מקדש מלך אשר ימין ה' יסדו למענו: לכבודו ולכבוד המלך אשר הושב בתוכו · והיה מדי חדש בחדשו ימיר את זיוו וישנה את שכיות החמדה אשר נתן בו למחמד עין · תתפלא עין הרואה רוב התמורות למיניהם ויקר תפארתם · תתבלע חכמת כל יושבי תבל ושוכני ארץ אשר רדפו זה חמשת אלפים וחמש מאות שנים לדעת בספר נכון את מתכונת אפס קציהם ·

אף כי איש אחד קצר ימים: התעלה על רוחו · להתענג בכל מחמדי תבל מגדולם ועד קטנם? אין מאתנו יודע עד מה כי אם בידיעה חלושה · והכרה קטנה ומגבל ·

חנצנים למשפחותיהם אף הם בראש הבאים לפאר את בית אלהינו · אשר מרוב תפארתם והוד יפים: גם איש כבער מדעת שנה ופתי יתענג בזיו כבודם · כל ימי חלדי על הארץ לא ראיתי איש עובר על שדה חמד אשר בה הנצני' בראו ועיניו לא ישוטטו מראשיתה עד אחריתה · ה' אלהים נתן לאדם עין לראות לרות מדשן העונג בתפארת כל היצורים · למענו יפרח פרח ויציץ ציץ ועשבי השדה · ומראות הנצנים ומיניהם ותמורת צלם יתחלפו לאין מספר · למענו יעלו ריח הניחח ויפורו אבקת מור ורוכל מסביב · למען יראה

יראה בעיניו ובלבבו יבין וישמח אך גילת ורנן בריח המורח
לאפו · הנני עומד בין הגננים אשר בארץ אלו מזה ואלו מזה
יתערבו המראות השנות אל מול פני : ועיני ראות ומתעדנות ·
חבצלת השרון ושושנת העמקים תתננה שמחה בלבי כי אביט אל
מראיהן ואני אריח את ריחן · ואפן כה וכה וארא כי אין
איש ואקח את המגלה לכתב את כל חקרי לבבי על ספר : ואתה
אם תקרא את דברי אלה קום לך אל גנת ביתן ותהיה כמני :

הנצנים ופרחי השדה יביאו שמחה ותענוג תם ונקי בלב
ראיהם ואין בהם דופי לא תשבע עין מראות מחמדיהם
כי כל עוד יוסיף אנוש לראותם כן יוסיפו להשביע את נפשו
בטובה ולא יתנחם על שמחת לבבו מעולם · יצהילו פניו
משמן : ילך הלוך ושוב בין ערוגות הבשם בגאות רוח ועפעפיו
יחזו את שפעת הטובה ורב ברכות אשר ברכו ה" אלהיו ,
שטוחות על פני הארץ ומיחלות לעין ראיהם אמרות הננו
למתבשם בכרדם · ראה נא בהמות שדי וחיתו יער יעברו על כל
מחמדי עין ועיניהם השע מראות ברגלי' תרמסנה נוי תפארת
האדמה ולא ישימו על לב · גם דבורה אשר תעיף מפרח
לפרח · טרף היא מבקשת · ואתה בן אדם ! פועל ה' למענך ·
בגללך עמקי' יעטפו חציר ותחת רגליך יציץ ציץ ועשב השדה ·
שא נא עיניך וראה את כל הככר מסביב יתיפה לקראתך כאשת
נעורים אילת אהבי' הקורעת בפוך עיניה ותנאה בעדי עדיים
לקראת שאהבה נפשה · ואך היא אותה לדמות ביפיה אל פרח
וציץ או אשכול הכפר · מה אדמה לך גנת חמד נוי תפארה ·
בשוב בני אדם להנפש מעבודתם ולהתענג בין השיחים ? בבקר
תשכים ותפרח חבצלת השרון אל עבר פניו · ובערב הדודאים
יתנו ריחם : ויפיחו באפיו נשמת מור ולבונה וכל מיני בשמים ·
והיה אם לא יתור איש אחר שרירות לבו : ואם לא ילך אחר
הבל תשוקתיו · אז תמלא נפשו שמחה וגיל בראותו המון
היצורים למיניהם עשוים בסדר מופלא איש לתועלת רעהו וכל
למענו : והוא רודה בהם כאות נפשו · שמש עשה אלהים
להאיר על הארץ : להעלות מונה אד · לשמח נפש כל חי :
להמס הקרח · למתק מיץ הצמח · גשם נדבות יניף להשביע
נפש שוקקה : להשקות את האדמה : להצמיח חציר וצמח
השדה : להוציא לחם ויין ; ופרי העץ למיניהם · הן כל אלה
עשתה ידו : מזון לבהמה וחי' ורמש : מאכל לעוף השמים כל
צפור כל כנף · ואל האדם אמר לכה אתה מלוך עליהם התענג
במראות היקרות : התבשם בכפרים עם נרדים : ומשח את
בשרך

בשרך בכל עדן · חמאת בקר וחלב צאן תאכל לדעתך · משל בנאות הארי · רדה בדגת הים ובעוף השמים : כי בידך נתתי את כל · ולזה יסדו חכמינו עמודי העולם להודות לה' אלהינו בחדש האביב בהראות הנצנים · לאמר שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריאות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם · ומה נפלא המאמר הזה למבינהו · וכבר העירו חכמינו ז"ל על שלמות הברואים וצבי תפארתם והסדר הנפלא אשר במערכת צבאותיהם · באמרם כל מעשה בראשית בצביונם נבראו בקומתן נבראו וכו' ופי' הרמב"ם כי כל מה שברא השם אמנם ברא על צד היותר טוב היותר שלם והיותר נאה · וזה שאמרו בצביונם נבראו מן צבי הוא לכל הארצות · ואמר עוד ודע' זה ג"כ כי הוא שרש גדול · וכן האדם אשר יתבונן בכל אלה ידע ויכיר טובת ה" עליו · ואז יודה לה' חסדו : וכל עצמותיו תאמרנה ה" מי כמוך · ואף המשורר שם מגמת פניו נגד הנבראים ענה ואמר מה רבו מעשיך ה" כלם בחכמה עשית · אמר רבו מעשיך להורות על הנבראים אלו מאלו שונים אשר לא יספרו מרוב · ואמר כלם בחכמה עשית כאשר אמרנו כי כלם נבראו אלו בגלל אלו · התחתון תועלת לאשר עליון לו · וככה יעלה מעלה שעלה עד האדם כי ראש הוא לכל הברואים הקרוצים מחמר ואף בקרב האדם לא תשבת המערכה העצומה והסדר הנפלא כאשר העירו על זה רבים מבני עמינו · ועוד אוסיף לבאר איך מן הנפלא הזה תולד השמחה בלב האדם אם ימצאו דברינו אלה חן בעיניך ·

ג

תולדות גדולי ישראל .

יפקד מקומו .

ד׳ ה׳.

תולדות הזמן ובשורת ספרים חדשים.

חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו מעל עמו ישראל ואם על ארבע כנפות הארץ הפיצנו, ובין העמים פזרנו, משמים השגיח עליהם לבלתי הפר בריתו אתם. ואם לפנים בכל דור ודור עמדו עלינו אנשי בלע זרוע לבב, לאדיב את נפשינו, ללחוץ את לבבנו ולבוז את מאודנו; היום עם יום יקומו אנשים יקרי רוח ונדיבי לבב, לנתוץ זיקי הבלות המר, לשום רווחה לישראל ולעשות עמהם טובה. מי בכם זרע קודש! אשר קרא את דברי החכם גהיימטר"אט דאם, ולא כבדהו בקרביו? — מי ראה את אשר כתבו אליו נכבדי ארץ וחכמיו, איך הטיבו דבריו בעיניהם ואיך סרו למשמעתו, להטיב עם היהודים היושבים תחתיהם, ולא נתן שמחה בלבו? — מי ידע את אשר פעל הקיסר יר"ה והדוכס ממייכן ויתר רוזני ארץ, ולא נתן תודה לאל אשר שם בלבו לעשות כה טוב וחסד עם עמו? — גם היום חדשות אגיד יום בשורה הוא, ראו והתאוששו, שמעו ויגל כבודכם; אלה הדברים השלוחים לנו מיד חכם נוצרי אשר שם אבן פנה לתת כפלים לתושיה חסד וצדקה לעדת ישורון. ולמען תדעו את כל ישעו וכל חפצו, נעתיק לפניכם את כל דבריו מלה במלה בלשון אשכ"נזי; ואף שאין מדרכנו להביא במאספנו מכתב בלשון זולת לשון עבר, יצאנו בזה חוץ לגדרנו, ולא העתקנוהו ללשון הקודש, למען לא יאבד מלה אחת מדבריו הנעימים, כי חפץ חסד הוא, וכלו רצוף אהבה בלתי תלויה בדבר כאשר עיניכם תחזינה מישרים. וזה לשונו.

אן דאס פובליקום

ניכט אהנע איננינסטע ריהרונג אונד וועהמוטה קאן מאן דיא יאממערלייא בדריקונגן ער וועגן, אונטער וועלכען דיא יידישע נאציאן שמאכטעטן, ניכט אהנע שוידר אונד ענטזעטצן קאן מאן דיא גרויזאמקייט בטראכטען, מיט וועלכר מענשן ווידר מענשן וויטהן, אונד זיך דעם אדעלם דער מענשהייט אונווירדיג.

אונווירדיג מאכן • פאן מענשענווערט אונד מענשענווירדע
איברצייגט ענטשטיג דאהער שאן לענגסט אין מיר דער וואונש
דורך בייאבריננונג מיינעס שערפלייכס דען פאראורטיילן
ענטגעגנען צו ארבייטן, אונד דולדונג אונד מענשענליבע געגן
דיזע נאטיאן צו בעפעררן • דיזע אבזיכט זוכע איך געגענווערטיג
דורך איינע

יודענביבליאטעהק

אוס

בעסטן יידישר ארמען

ערדריכען צו קענען • דער אינהאלט דערזעלבן איזט פאלגענדער :—
אויפזעטצע, וועלכי דיא פאלשען אונד באזהאפטען בשולדיגונגען,
וואמיט מאן אויס טיף איינגעוואורצלטען פאר אורטיילן דיא יודן
אנקלאגט, ווידרלעגן, אונד אויס גרינדן דעם נאטור= אונד
מענשענ=רעכטס , אונד דורך דארשטעללונג איהרער איינגען
ווירדינקייט דיא טאלעראנץ דער זעלבן בגינסטיגן, אונד עמפ־
פעהלען . — אויסציגע אונד באורטהיילונג זאלכר
שריפטן וועלכי דיא פערטיידיגונג דער יודן צום געגענשטאנד
האבן • — נאכריכטען, וועלכי רעכנשאפט געבען, וואס
ביז העער אין פערשידענן לענדרן צום בעסטן דער, יודן
געטאהן ווארדען איזט • עדלע ציגע אונד האנדלונגן
דער יודן, אוס דיא פאראורטיילע דיא מאן ווידער זיא האט
צו צערשטערען • אונעדלע אונד אינטאלעראנטע
גזינונגן אונד האנדלונגן דער כריסטן געגען יודן, אוס דיא
אינטאלעראנץ אין איהרער אבשייאליכקייט דאר צו שטעללן •
עדלע אונד טאלעראנטע גזינונגן אונד האנדלונגן
דער כריסטן געגען יודן, אוס דורך דערן בייאשפיל אנדרי צו
גלייכער עדלהייט אונד טאללעראנץ צו ער מונטרן • —
דיא אויפזעצע אונד נאכריכטן זינד טיילס אונגדרוקט טיילס
איבר זעטצט, אדר פליגענדע בלעטטר, אדר אויס גרעסרן
ווערקען אונד פעריאדישען שריפטען , אונד היין אונד ווידר
מיט אנמערקונגן בגלייטעט • צוועקמעסיגע בייטרעגע
נעהמע איך מיט פערגניגן אונד דאנק אן • דער גראסע
גדאנקע מיין שערפליין בייאצוטראגן , דיא אונטר דעם יאך
דער אונטערדריקונג זייפצענדע מענשהייט פאן איהרן באנדען
צו ענטפעסלן , ווירד מיינען אייפער אנפייארן , דיא
שוויריגקייטן ,

שוויריגקייטן , וועלכי מיר דורכויז אונד בלאזהייט אין וועג לעגן מעכטן , מיט בשטעהנטעם מוטע צו בזיגען .

דער איבערשוס נאך אבצוג דער דרוקקאָסטען זאלל אן דיא יידישען אָרמקאסען דער שטעדטע ברלין, דעסויא, המבורג, מיינץ, פראג, ווין אונד מעהרערער, וועלכע דים אונטרנעהמן דורך בייאפאלל אונד אונטערשטיצונג בפעררן, ריכטיג איינגשיקט ווערדן . דאמיט עס ניכט שיינען מעגע, אלס ווען איך פארטייל בייא דיזער שריפט זוכטע, זא בפאסע איך מיך ווידר מיט דער בזארגונג דעס דרוקס נאך דעס פערקויפס , זאנדרן איך האבע דעס וועגען דיא נעטיגע מאסרעגעלן גטראפן , אונד ער טהיילע הירצו בלאס מיינען ראהט . צום בווייז מיינר אונאייגעננוטציגקייט זאל דעם פובליקום עפנטליך בערעכנונג פארגלעגט ווערדן , אונד איך ווערדע פאן צייט צו צייט איינינע מענער וועלכי בייא דעם פובליקום אין אנזעהן אונד צוטרויאן שטעהן , ביטטן , דיא ריכטיגקייט דיזער ברעכנונג צו אונטרזוכן אונד דעם פובליקום עפנטליך צו בצייגען .

דיא העררען הרויס געבער פעריאדישער שריפטען ערזוכע איך אים נאהמען דער מענשהייט , דיזע אנצייגע וואָ מעגליך גאנץ דאך ווענינסטנס אויסצוגס ווייזע אין איהרע בלעטטער איינצורוקען ; צו גלייך ער זוכע איך זיא אונד אללע פאטריאטען אונד עדעלדענקענדע , אין דעם צירקעל איהרער בקאנטשאפט, נעמען דיא אין דיזען פעללען געוועהנליכע בדינגונגן, פאר אונס בצאהלונג איינצוזאמלן , אונד דען פערקויף צו בפעררן .

דיא פרענומעראטיאן יעדעס שטיקס פאן 5 באגען אין 8 אין איינען פארבינן אומשלאג געהעפטעט בטרעגט 3 ggr. אין לויאס״דאר , אונד ווירד אן דיא בוכהאנדלונג דער געלעהרטען אין לייפציג איינגשיקט . דיא פרענומעראנטען ווערדן אלס וואלטעהטער דער מענשהייט פארגדרוקט .

דא העָר איך ערזוכע דיא נאהמען אונד כאראקטער דער פרענומעראנטען לעזערליך גשריבן איינצוזענדען . גאנצע קאסטעט דאס שטיק 4 ggr. זאבאלד דיא צור בשטרייטונג

פּטרייטונג דער דרוק קאסטען פרענומעראטיאנסגעלדער איינגעגאנגען זינד ווירד דאס ערסטע סטיק ער שיינען. וויא אפט דיא פארטזעצונג פאלגען ווירד, הענגט פאן דעם בייאפאלל אב, מיט וועלכעם מאן דיס אונטערנעהמן בפערדרן אונד אונטערשטיטצען ווירד.

אן יוך גריכטעטע בריפע ביטטע מיר אונטער דער אדרעסע: אן דען הרויסגעבער דער יודנביבליאטעהק, אבצוגעבען אין דער בוכהאנדלונג דער געלעהרטען אין לייפציג פראנקא. אויס לייפציגער == אסטער == מעססע 1785.

דער הרויסגעבער.

איין פראטעסטאנט אין זאכסען.

* * *

חברת דורשי לשון עבר, גיבט אויף דיא צווייא הרויסגעקאממענדע ערסטע העפטע .6 ggr אין לויאס"דאר אויף. אונד קעננען זיך לוסטהאבענדע דעספאלס בייא איינעס איהרר מיטגלידר מעלדען. זיא ווערדן אויך דאס פארטא דער בראשירען פיר איינן גראסען פרייסס א סטיק איבר זיך נעהמן. מאן ביטעט אבר זאלכס קודם ר"ח תמוז הב"על צו מעלדן וייל נור ביז דא הין דער פרענומעראטיאנס טערמין אפען שטעהט.

חברת דורשי לשון עבר.

בקורת ספר חדש.

סדור ויעתר יצחק, והוא סדר תפלות הקרבנות וברכת הכהנים, ופסקי הגהות על סדר התפלה והברכות אשר הונף ואשר הורר מהרבה מטיבי לעד דקדוק, הלא המה כתובים על ספר ויעתר יצחק אשר

בחוברת

בחוברת בסוף התפלה, גם מצויינים בהלכה בתקון סופרים בסדר התפלה, מאת המדקדק הרבני מוהר"ר **יצחק לבית הלוי** מתאטכא"וע ב" ספרים בכרך אחד, **ברלין**, דפוס חברת **חנוך נערים**, שנת התק"מה, שמינית העלה, על נייר פשוט בעד י" גדולים, על נייר יפה בעד י"ב גדולים •

צבין הספר הזה ומראיתו יפה מאוד, ואינו נופל מכל הסדורים אשר כבר היו לעולמים בכרך הדומה לו, בדפוס יעסניץ וברלין וכו" • אותיותיו גדולות ויפות, הנייר לבן והדיו שחור, למען ירוץ הקורא בו ולא יחסר לו כל ; אך אין כונת המבקר כאן לקלסו בזה, בהיותו מהודר במעלות יותר נכבדות ושלמות, כי מלבד אשר הוא מוגה ע"פ דרכי הדקדוק בעיון היטב, הנה הליב לו יד בשלשה אשר עדין לא נראה כאלה בהסדורים הראשונים ועל ארבעה לא יכלכנו כל הבא בעט סופר מהיר •

(א) **הרחיב** הרב המחבר לקבוע מקום אחר התפלה לכל הברכות כמשפטם לכל חקותם ככתוב בדברי הפוסקים האחרונים, אחד מהם לא נעדר, וירא כי טוב לחלקם לשלש המחלקות חמשה לחמשה החושים שהם כלי ההנאה ; ואחד להנאה הרעיונית, והם ברכות המצות שהרעיון נהנה מהם הנאה רוחניית, ומתענג על ה" בהפקת רצונו יתברך, הפוא יקרא בשם **עמק ברכה**, והנה הוא טוב מאד •

(ב) **שם** הליב גם רובי תורות הברכות כהלכתם ואחר שמעתתא אליבא דהלכתא במנהגי כל השנה •

(ג) **יבלול** באור קצר על פרקי אבות •

(ד) **ויקר** תפארתו בחוברת הראשון בקנה, הן הנה **אמרות צרופות** מן הגבר אשר כבוד **השם** עליו זרח והוא כאה לשמו הנודע בשער בת רבים, תוכן שלש עשרה יסודי האמונה, מצורפים במצרף החכמה האלהית ככסף נרוך מזוקק שבעתים •

ואלו הן בשמותם למקומותם **מציאת האל**, **אחדותו**, **אין סוף**, **בורא**, **השגחה**, **גמול מסובב**, **השארת**

השארת הנפש, נבואה, תורה מן השמים, לא תתחלף, גמול נסי, משיח, תחיה.

וגם אל החוברת השנית ס"ו ויעתר יצחק את המבקר פניו, וירא דרך לו בפסקי ההגהות, גם הרבה הרב דבר נכונה בנוסחאות ברכות ציצית ותפלין, וכן בנוסחאות התפלה הרבה להשכיל ולהטיב, ועל כלם בשם **חי העולמים**, כי רוח אמת דבר בו ומלתה על לשונו. אך גם את זה ראה המבקר, והנה הוא לדעתו כשגגה היוצא מלפני השליט, ושגיאות מי יבין, ואלו הן:

„(יז) וצור חַבְלִי החית בפתח, כי כל שם עבותים
„והנגזר ממנו ר"ל החבל והנחלה המה פתוחים
„בנטייתם כמו ויפלו חַבְלֵי מנשה (יהושע י"ז), ומה
„שהוא שם צירים ומכאובים הוא בסגול בהטייתו כמו
„חֶבְלֵי שאול סבבוני (תהלים י"ח)."

נראה למבקר שאין צריך לשנות בשביל כך הנוסחא הישנה חבלי בסגול החית, לפי שגם יש לומר כאן שהם צירים ומכאובים, **ובעת צרה** לעד. וטעם **וצור** או שהוא מלשון ציר וצורה, כלומר גם בעת צרתי ידעתי שה' הוא יסבב את חבלי ומכאובי, ובטוח אני בו שהם לטובתי, או שהוא מטעם וצור מעוז להושיעני.

„(ד"ז) אשר בחר בנו מכל העמים הנה בהיות מלת אשר
„בטעם משרת וכו' מכ"ג לתיבת המקרא יתחייב
„היות בחר מוקפת למלת בנו וכו'", ואף כי
„המציאות לעד אשר בְּחָר־בּוֹ ה'" (ש"א יו"ד) אשר
„בְּחָר־בִּי מאביך (ש"ב ו"ו)."

במחילת כבוד הרב המחבר הנה המבקר לא מצא מכ"ג לתיבת המקרא (בס' נה"ת למהר"זה) התחייבות כלל על הקפה המלה לאחריה, ונהפוך הוא במה שאמר שם שבטל דין הנסוג מוכח שאינה מוקפת, כי אז תבטל הנגינה לגמרי. גם הביא ראיה מן המציאות כי לא שָׂנֵא הוּא (דברים י"ט),

ואם

ואם לדעת הרב כאן היה צריך להנקד לֹא שְׂנֵא־הְוּא ·

גם מה שהביא הרב עדות המציאות מפסוק הראיתם אשר בחר בו ה" אינו לראיה בהיות שם מלת אשר נקשרת יותר עם יחס הנגוף שבו מאשר היא נקשרת עם הפעל בחר · כי שעורו הראיתם את אשר בו בחר ה", ולכן הוקפה מלת בחר לבו למעט הפסק, מה שאין כן כאן, בהיות מלת אשר נקשרת עם הנושא בפעל בחר, כי שעורו ה" אשר הוא בחר, ואדרבא מן הנראה שתהיה מלת אשר מוקפת למלת בחר, כמו לימים הראשונים אֲשֶׁר־הָיוּ (דברים ד"י)

אמנם בכל זה יתחייב נקוד התבות כאן כסברתיה, ממציאת הפסוק הנ" שהביא לפני ה" אשר בחר בי מאביך, אבל לא מטעמיה, והטעם הנכון הוא לדעת המבקר, על היות כונת האומר להפליג ענין י"הנ שהו יותר מענין הבחירה, לאמור ה" אשר כי בחר יותר מאביך, וכן הענין כאן ·

„(קל"ח) כי לך נאה ה" אלהנו, מלה תלמודיית, ובעברי „יפה מקומו ·"

השתומם המבקר על המראה הזה, והלא יש כהנה וכהנה מן המלה הזאת בעברי, וכי שכח הרב לביתך נאוה קודש, לישרים נאוה תהלה וחבריהם? ולא יתכן היות כוונתו על הסתכות המשקל, כי אז יהי דרכו לאמור איננה על משקלה בעברי, כאשר יראה המעיין בספרו · ועוד למה לא אמר ובעברי נאוה מקומו? — ולא נמצא בכל המקרא אפלו פעם אחת שם יפה מטעם הזה, דוק ולא תשכח ·

חתימה בדף הסמוך ·